ΠΑΝΤΙΣΡΑ
αντικαπιταλιστικη • ενημερωση

Της **Αντζελας Δημητρακάκη***

Το 2011 ήταν η χρονιά ανάλυσης της Συνθήκης του Χρέους. Παράλληλα με τη Χρεοκρατία των Κιτίδη-Χατζηστεφάνου και την ανθρωπολογική μελέτη του David Graeber, Debt: The First 5000 Years, ο κοινωνιολόγος Maurizio Lazzarato δημοσιεύει την ίδια χρονιά μια συνοπτική θεωρητική ανάλυση της κατασκευής ενός νέου υποκειμένου που επί δεκαετίες ονειρευόταν ο νεο-φιλελευθερισμός: τον Χρεωμένο Ανθρωπο (The Making of the Indebted Man, 2011).

Τρία χρόνια αργότερα, η θεωρία του Lazzarato δεν σοκάρει, απόδειξη όχι μόνο του ότι είναι ορθή αλλά και –κυρίως– του ότι το υποκείμενο Χρεωμένος Ανθρωπος έχει ομαλοποιηθεί ιδεολογικά στις συνειδήσεις όσων περίπου-εξεγείροντο το 2011. Θα έλεγα ότι το μόνο που έχει αλλάξει από το 2011 ώς το 2014 είναι η σιωπηρή αποδοχή τού «έτσι έχει η κατάσταση, δεν θα πεθάνουμε κιόλας».

Βεβαίως, σύμφωνα με τα στοιχεία που παραθέτει ο Lazzarato (και πλείστοι άλλοι, αλλά δεν έχω χώρο για υποσημειώσεις), μάλλον θα πεθάνουμε νωρίτερα. Ανάμεσα στα πιο ενδιαφέροντα ίσως δεδομένα που παρατίθενται στο δοκίμιο είναι εκείνα για τη θαυματουργά παραγωγική Γερμανία με τη μείωση του προσδόκιμου ζωής στους χαμηλόμισθους από το 2001 ώς το 2011: κατά 2 χρόνια γενικά και κατά 3 χρόνια στην πρώην ανατολική. Αυτό όμως που πραγματεύεται κυρίως ο συγγραφέας, με ένα λίαν ενδιαφέρον ξαναδιάβασμα του Αντι-οιδίπους των Ντελέζ και Γκουταρί και του Νίτσε γενικότερα, είναι το ηθικοπολιτικό ποιόν του νέου υποκειμένου, που μπορεί να είναι τόσο ατομικό όσο και συλλογικό.

Προσωπικά, διάβασα το βιβλίο ως το κερασάκι στην τούρτα ανάλυσης του David Harvey και λοιπών μαρξιστών, οι οποίοι διατείνονται, ορθώς, ότι αν δεν βρεθούν εξωγήινοι προς εκμετάλλευση, η καλούμενη κρίση δεν γίνεται να λήξει. Αν ο Harvey εξηγεί τη λειτουργία της πιστωτικής κάρτας ως ευφυή μέθοδο αρπαγής μελλοντικού εισοδήματος από τους μη

έχοντες, ο Lazzarato εντοπίζει τις μεταλλαγές που πρέπει να υποστεί η ψυχική σύσταση του σύγχρονου ανθρώπου για να μετέχει εκούσια στην υποδούλωσή του στο καθεστώς χρέους.

Το σχήμα που προτείνει τονίζει τη λογική και το ήθος της αντι-παραγωγής [anti-production] την οποία έχει ενσωματώσει ο σύγχρονος καπιταλισμός στη μηχανή θεσμών που στοχεύουν στην αναπαραγωγή της συνείδησης του Χρεωμένου Ανθρώπου. Οι άνεργοι είναι απαραίτητο στοιχείο σε αυτήν τη διαδικασία, αρκεί να τους πείσεις ότι «χρωστάνε» στο κράτος πρόνοιας και άρα οφείλουν να παίρνουν ό,τι σκατο-δουλειά τους τύχει ανεξαρτήτως προσόντων (βλ. Βρετανία και δυτική Ευρώπη γενικότερα). Η δουλειά δεν είναι ντροπή, ενώ το χρέος είναι. Και με λίγη ακόμη λιτότητα θα πεθαίνουμε ακριβώς όταν αρχίζει η συνταξιοδότηση, οπότε θα γλιτώσει το χρεωμένο κράτος από τους αντι-παραγωγικούς συνταξιούχους. Αφού βέβαια τους έχει πρώτα πείσει ότι είναι αντι-παραγωγικοί και καλό θα είναι να αυτοκτονούν για να μην επιβαρύνουν παιδιά κι εγγόνια. Αν και τα τελευταία θα χρωστάνε ασφαλώς το δάνειο των πανεπιστημιακών τους σπουδών.

Οπότε είναι απολύτως κατανοητό να ξεχνιόμαστε με παγκόσμιο ποδόσφαιρο.

** Η Α. Δημητρακάκη είναι συγγραφέας και πανεπιστημιακός*

Πηγή:efsyn.gr